

3. Новиков И.А. Молодежный радикализм в условиях мультикультурализма: тенденции и перспективы развития [Текст]: Научное издание / И.А. Новиков // . Краснодар: Краснодарский университет МВД России, 2009. – 3,0 п.л.
4. Пирог А.В. Психологическое изучение политического поведения студентов // Горизонты образования: Научно-методический журнал. Севастополь, 2010. – №3.

ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Юлія Шкуропата

студентка 2 курсу соціально-психологічного факультету

Науковий керівник:

асистент кафедри теоретичної психології та психології розвитку **Т.В. Можаровська**

Міжособистісні стосунки складаються в реальних умовах життя та діяльності людей, у процесі їх взаємодії. На тому, як розвиваються стосунки, істотно позначаються різні об'єктивні чинники, що визначають успішність взаємодії або ускладнюють її протікання. З метою попередження конфлікту необхідно розуміти істинні витoki та причини його виникнення, виявити закономірності розвитку та можливі моделі вирішення конфліктних ситуацій.

Конфлікт (з лат. *conflictus* – зіткнення) – це зіткнення протилежно спрямованих, несумісних одна з одною тенденцій у свідомості окремого індивіда, у міжособистісних взаємодіях індивідів або групи людей, що пов'язане з гострими негативними емоційними переживаннями [4, с.39].

У сучасній науці виділено наступні види конфліктів:

– залежно від характеру протікання: конструктивні та деструктивні;

– з позиції суб'єктів: внутрішньоособистісний, міжособистісний, особистісно-груповий та міжгруповий конфлікти [5, с.84].

– за способом взаємодії конфліктуючих сторін: прямі та непрямі конфлікти.

Міжособистісний конфлікт – це найбільш поширений тип конфлікту, де в ролі учасників виступають дві або більше особи, між якими відбувається зіткнення протилежно спрямованих мотивів, цінностей, інтересів чи думок. До таких конфліктів можна віднести конфлікти типу «особистість-особистість», «особистість-група», «група-група» [3, с.27].

Основними ознаками міжособистісного конфлікту є [3, с.27]:

- наявність як мінімум двох конфліктуючих сторін;
- наявність зони розбіжностей між конфліктуючими;
- дії конфліктуючих сторін спрямовані одна проти іншої;
- конфлікт пробігає, як правило, у відкритій формі;
- протиборство людей відбувається безпосередньо, на основі зіткнення особистісних мотивів;
- сторони конфлікту по-різному бачать способи виходу із конфлікту;
- міжособистісні конфлікти для суб'єктів конфліктної взаємодії є своєрідним протистоянням індивідуально-психологічних особливостей;
- висока емоційність й охоплення практично всіх сторін відносин між конфліктуючими суб'єктами.

До основних причин виникнення міжособистісних конфліктів можна віднести наступні фактори: ресурсно-матеріальні; інформаційні; поведінкові; фактори відносин; ціннісні та структурні фактори [3, с.28-29].

Ю.Л. Трофімов стверджує, що динаміка конфлікту значною мірою визначається тим, яка стратегія поведінки в конфліктній ситуації раніше сформувалась у його учасників. Дана стратегія, у свою чергу, визначається двома параметрами: 1) наступальність (наполегливість у реалізації власних інтересів); 2) кооперативність (здатність враховувати інтереси іншого). Співставляючи ці параметри виділяють наступні стратегії поведінки у конфліктній ситуації: суперництво (протистояння), уникнення, пристосування, співробітництво, компроміс [23, 239].

Зважаючи на подане вище, завданням дослідження є виявити та проаналізувати психологічні особливості міжособистісних конфліктів у підлітковому віці. В дослідженні взяли участь 30 учнів дев'ятого класу Житомирської загальноосвітньої школи. Вибірка формувалась з урахуваннями рівномірності гендерного розподілу. Дослідження здійснювалося у два етапи. На першому етапі досліджено переважаючий спосіб поведінки в конфліктній ситуації (з використанням методики діагностики особливостей реагування в конфліктній ситуації К.Томаса [1]). Завданням другого етапу є визначення схильності особистості до агресивної поведінки та типу її прояву. На цьому етапі використано опитувальник А.Басса-А.Дарки «Діагностика стану агресії» [2].

За результатами проведеного дослідження було встановлено, що у підлітків домінуючими стилями поведінки у конфліктних ситуаціях є «суперництво» (67%), «компроміс» (26,6%), а також

«пристосування» і «співпраця» (3,2% кожен). Варто відзначити, що такий стиль поведінки, як «уникнення», у досліджуваних підлітків не виявлений (рис. 1).

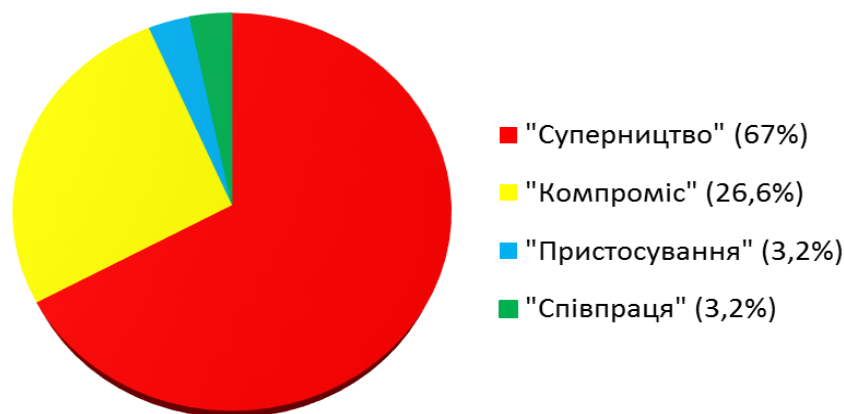

Рис. 1. Рівні прояву стилів поведінки у конфліктних ситуаціях

За результатами дослідження схильностей особистості до агресивної поведінки та типу її прояву робимо висновки про те, що серед опитаних спостерігається високий та середній рівні агресивності (47% та 43% відповідно). Низький рівень агресивності виявлено в 10% опитаних.

При цьому, показники ворожості виражені на середньому (68%) та високому (32%) рівнях.

Відповідно до індексів агресивності та ворожості, згідно з опитувальником А.Басса-А.Дарки, досліджуваних поділено на 3 групи (рис. 2):

I група - учні з високим індексом агресивності (26,8%);

II група - учні з середнім індексом агресивності (35,2%);

III група - учні з високим індексом ворожості (37,7%).

Таким чином, аналіз результатів досліджуваних, віднесених до I групи, свідчить, що серед високоагресивних підлітків переважає фізична агресія (55) та аутоагресія (35); менше виражений негативізм (20).

У групі із середньою агресивністю (II група) найвищий рівень прояву агресії посідає аутоагресія (50) та негативізм (30). Третю позицію в цій групі посідає фізична агресія (20).

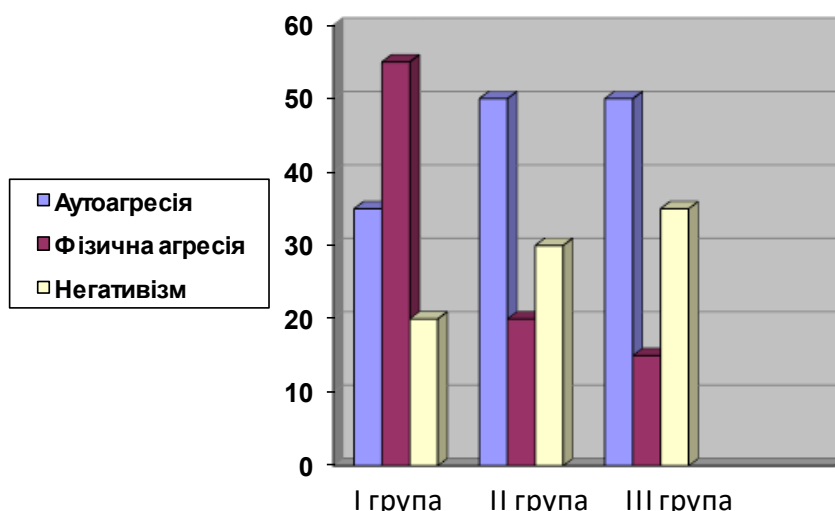

Рис. 2. Рівні прояву агресій підлітків

Дані, отримані в III групі свідчать про те, що найбільший рівень прояву агресії серед досліджуваних займає аутоагресія (50) та негативізм (35). Найменше досліджувані вдаються до фізичної агресії (15).

Таким чином, аналіз результатів дослідження свідчить про те, що у підлітків виражений високий рівень конфліктності та агресії.

Список використаних джерел

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. – Спб, 2001.
2. Диагностика состояния агрессии (опросник Басса-Дарки) / Диагностика эмоционально-нравственного развития. Ред. и сост. Дерманова И.Б. – СПб., 2002. - С. 80-84.
3. Ємельяненко Л.М., Петюх В.М., Торгова Л.В., Гриненко А.М. Конфліктологія: навч. посіб. / за заг. ред. В.М. Петюха, Л.В. Торгової. – К.: КНЕУ, 2003. – 315 с.
4. Леонов Н. Конфликты и конфликтное поведение : методы изучения: учебное пособие для студ. вузов/ Николай Леонов.- М.; СПб.; Нижний Новгород: Питер, 2005.-309с.
5. Цюрупа М. Основи конфліктології та теорії переговорів : Навчальний посібник/ М. Цюрупа, -К.: Кондор, 2004. -169 с.